

Зміст

<i>1. Індустрія управління активами. Загальний огляд</i>	<i>2</i>
<i>2. Результати діяльності ринку управління активами НПФ</i>	<i>3</i>

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 3-му кварталі 2019 року кількість **компаній з управління активами** зменшилася із 295 до **294** – за рахунок виходу з ринку на одну київську компанію більше, ніж їх було створено.

З усіх діючих КУА, станом на кінець вересня, 282 компанії мали в управлінні від одного до 45-ти ІСІ, а майже 99% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним фондом.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

У липні-вересні 2019 року було зареєстровано **33 нових ІСІ**. З урахуванням фондів, які закрилися протягом 3-го кварталу, станом на 30.09.2019 **кількість діючих зареєстрованих ІСІ**, за даними УАІБ, збільшилася до **1848** (+1.4% за 3-й квартал).

Кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих)**, у 3-му кварталі 2019 року прискорила зростання і на кінець вересня досягла **1284** (+25 фондів, або +2.0%).

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Кількість **НПФ в управлінні**, станом на 30.09.2019 року, збільшилася з 58 до **60** (без урахування корпоративного фонду НБУ) – у тому числі 47 відкритих, 7 корпоративних та 6 професійних. Всього активами НПФ, як і раніше, управляли 33 КУА.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, а також КУА, що надавали такі послуги, упродовж липня-вересня 2019 року залишалася незмінною – таких страхових компаній станом на 30.09.2019 було **2**, а КУА – одна.

Активи в управлінні та ВЧА

Сукупні загальні активи в управлінні КУА у 3-му кварталі прискорили зростання до +3.3% і на 30.09.2019 сягнули **349 965.9** млн. грн. У річному вимірі, з вересня 2018 року, вони продовжували сповільнене зростання (+16.4%).

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу мінімального обсягу активів, також зросли на 3.3% за 3-й квартал 2019 року та на 16.4% за рік (з початку року приріст становив 11.2%), до **348 304.6** млн. грн.

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ), за 3-й квартал мали аналогічний приріст (+3.3%), за 9 місяців 2019 року – зросли на 14.5%, а за останній рік – уповільнилися до +15.8%. На 30.09.2019 вони становили **339 921.7** млн. грн. Квартальне зростання відбулося за рахунок **венчурних фондів**, кількість яких і далі збільшувалася. Зросли за цей період й інтервальні ІСІ (вартість їхніх портфельних інвестицій, тоді як кількість цих фондів не змінилася). Решта секторів, зокрема й відкриті фонди, зазнали зменшення активів на тлі подальшого зниження фондових індексів у 3-му кварталі.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ («визнаних») у липні-вересні 2019 року загалом прискорила квартальне зростання до 3.7%, а за рік із вересня 2018-го – сповільнила до +13.6% (з початку року – додала 12.1%). Станом на 30.09.2019 ВЧА ІСІ в цілому досягла **264 302.1** млн. грн.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у 3-му кварталі 2019 року сповільнили квартальне і річне зростання – до 3.0% і 16.6% відповідно, а за 9 місяців року – додали 13.6%. Станом на 30.09.2019 вони сягнули **1 550.3** млн. грн.

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА за 3-й квартал 2019 року прискорилися до 5.4%, а з початку року наростили 22.4%, що продовжило сповільнення їхнього річного падіння до -13.2% у вересні. Станом на 30.09.2019 ці активи становили **97.7** млн. грн.

2. Результати діяльності ринку управління активами НПФ

У 3-му кварталі 2019 року, за даними УАІБ, тривало зростання активів недержавних пенсійних фондів¹ в управлінні КУА.

Кількість КУА, які управляють активами НПФ, залишалася рівною **33**-м, а самих фондів – зросла з 58 до **60**-ти за кількістю наданих УАІБ звітів станом на

30.09.2019: 31 КУА управляла активами 47-ми відкритих НПФ, 6 – активами 7-ми корпоративних НПФ та 6 – активами 6-ти професійних НПФ (без урахування корпоративного фонду НБУ, табл. 1). Відкриті НПФ залишалися найбільшим сектором із часткою ринку за кількістю фондів в управлінні КУА 78.3% (рис. 1).

Таблиця 1. Кількість НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 3-му кв. 2019 року

Вид НПФ	30.09.2018	31.12.2018	30.06.2019	30.09.2019	Зміна за 3-й кв. 2019	Зміна з початку року	Зміна за рік
Відкриті	45	45	45	47	4.4%	4.4%	4.4%
Корпоративні	7	7	7	7	0.0%	0.0%	0.0%
Професійні	6	6	6	6	0.0%	0.0%	0.0%
Всього	58	58	58	60	3.4%	3.4%	3.4%

* Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

Рис. 1. Розподіл кількості НПФ та вартості їхніх активів в управлінні КУА за видами фондів станом на 30.09.2019 р.

Сукупні активи усіх НПФ, включно з КНПФ НБУ, за 3-й квартал 2019 року зросли на 2.8%, до 2 972.7 млн. грн. (після +2.2% за 2-й, табл. 2).

Прискорення зростання у 3-му кварталі відбулося завдяки збільшенню кількості учасників НПФ на 0.9% (після +0.3% у 2-му) та суми інвестиційного доходу – на 4.8% (після +4.3%)². Цьому не завадило і деяке сповільнення подальшого збільшення кількості вкладників (+3.1% за 3-й квартал, після +3.4% за 2-й) та кількості укладених пенсійних контрактів (+2.8%, після +3.3%). Стримуючим чинником і далі було швидше зростання обсягу пенсійних виплат у порівнянні з внесками, але у 3-му кварталі цей розрив скоротився (+3.9% проти 2.0%, після +4.3% проти +1.7% у 2-му). Це зупинило негативну тенденцію збільшення цього розриву у попередніх кварталах.

Внаслідок повільнішого зростання активів КНПФ НБУ у 3-му кварталі 2019 року порівняно із сукупними активами усіх НПФ (+2.5%, після -1.2% у 2-му)³, частка цього фонду у сукупних пенсійних активах і далі дещо зменшилася (із 48.0% до 47.8%, рис. 1).

Вартість активів НПФ в управлінні КУА у 3-му кварталі 2019 року уповільнила зростання до +3.0% (із +5.6% у 2-му). Станом на 30.09.2019 пенсійні активи в управлінні КУА досягли **1 550.3 млн. грн.** За 9 місяців з початку 2019 року вони збільшилися на 13.6%, а річне зростання сповільнилося із 19.0% у червні до 16.6% у вересні.

Відносно найшвидше у 3-му кварталі 2019 року зростали активи **корпоративних НПФ** в управлінні КУА (без КНПФ НБУ) – на 4.8% (після +3.5% за 2-й квартал). На кінець вересня 2019 року вони досягли **270.7 млн. грн.**

¹ Без урахування корпоративного пенсійного фонду НБУ.

² За даними Нацфінпослуг.

³ За даними Нацфінпослуг щодо загальної вартості пенсійних активів усіх НПФ, за вирахуванням даних УАІБ щодо НПФ в управлінні КУА.

Відкриті НПФ, що раніше були традиційним локомотивом росту галузі НПФ, у 3-му кварталі поступилися темпом приросту активів в управлінні, хоча в абсолютному вимірі він усе ж був найбільшим (+ 31.0 млн. грн., +2.8%, після +6.6% у 2-му кварталі). На кінець вересня 2019 року частка цього сектору ринку за пенсійними активами в управлінні (без урахування КНПФ НБУ) зменшилася з 73.7% до 73.5%. На 30.09.2019 вони сягнули **1 139.8 млн. грн.**

Активи **професійних** пенсійних фондів в управлінні вже звично зростали найповільніше і за 3-

й квартал – додали на 1.3% (після +2.0%), а їхній обсяг на кінець вересня 2019 року становив **139.7 млн. грн.**

Найбільшими за середнім обсягом активів в управлінні на 30.09.2019 залишалися **корпоративні** НПФ, умовний середній фонд серед яких зріс із 43.0 до до 45.1 млн. грн., збільшивши відрив від інших категорій. **Відкриті** НПФ мали на кінець вересня 2019 року у середньому 24.3 млн. грн. (після 24.6 млн. грн. у червні), а **професійні** залишалися найменшими, хоча середній такий фонд дещо зріс у липні-вересні (з 23.0 до 23.3 млн. грн.).

Таблиця 2. Вартість активів НПФ в управлінні КУА за видами фондів у 3-му кв. 2019 року та її зміна за рік

Вид НПФ	30.09.2018		31.12.2018		30.06.2019		30.09.2019		Зміна активів НПФ в управлінні		
	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	Активи, млн. грн.	Кількість НПФ, щодо яких подано звітність	за 3-й квартал 2019 року, %	з початку 2019 року, %	за рік, %
Відкриті	961.1	45	991.5	44	1 108.8	45	1 139.8	47	2.8%	15.0%	18.6%
Корпоративні	237.8	6	239.9	6	258.3	6	270.7	6	4.8%	12.9%	13.8%
Професійні	130.2	6	132.7	6	138.0	6	139.7	6	1.3%	5.3%	7.3%
Всього*	1 329.1	57	1 364.1	56	1 505.1	57	1 550.3	59	3.0%	13.6%	16.6%
КНПФ НБУ**	1 322.2	1	1 381.1	1	1 387.8	1	1 422.4	1	2.5%	3.0%	7.6%
Разом	2 651.3	58	2 745.2	57	2 892.9	58	2 972.7	60	2.8%	8.3%	12.1%

У **структурі активів НПФ в управлінні КУА** частка **цінних паперів** у 3-му кварталі 2019 року зменшилася вдруге поспіль – із 56.0% у червні до **54.8%** у вересні, що також було відчутно менше, ніж рік тому (56.4%, рис. 2).

При цьому сукупна вартість інвестицій пенсійних фондів у фондові інструменти у цьому кварталі зростає, однак зниження їхньої ваги в активах НПФ було зумовлено практично на порядок слабшим загальним їх зростанням порівняно з коштами на рахунках у банках (+7.4% проти +40.7%). Крім того, у **професійних** фондах фондові активи навіть скоротилися за цей час (а кошти у банках зросли, як і в інших секторах).

Кошти на банківських рахунках (у тому числі депозитних) НПФ в управлінні КУА у

липні-вересні 2019 року зросли від 3.8% у **корпоративних** та 6.9% у **відкритих** до 14.6% у **професійних** фондах. Тож частка грошей в активах НПФ в управлінні КУА загалом зростає з 40.5% у червні до **42.0%** у вересні.

Для всієї індустрії НПФ, з урахуванням корпоративного фонду НБУ, вага цінних паперів падала й далі – із 57.0% у червні до **55.3%** у вересні, що також було менше, ніж рік тому (рис. 3). Це було зумовлено, зокрема, скороченням обсягу фондових активів НПФ на 0.4% (після -1.4% у 2-му кварталі) одночасно зі збільшенням їхніх сукупних грошових коштів у банках на 7.6% (після +7.7%), а також у банківських металах (+19.0%) та в «інших» активах (+3.2%).

Таблиця 3. Структура активів НПФ в управлінні КУА у розрізі видів фондів станом на 30.09.2019 р., млн. грн.

Вид НПФ	Цінні папери	Грошові кошти	Банківські метали	Нерухомість	Інші активи
Відкриті	620.1	480.6	5.0	24.4	9.7
Корпоративні	137.5	133.2	0.0	0.0	0.0
Професійні	92.1	36.8	0.0	7.1	3.8
Всього	849.7	650.5	5.0	31.5	13.5

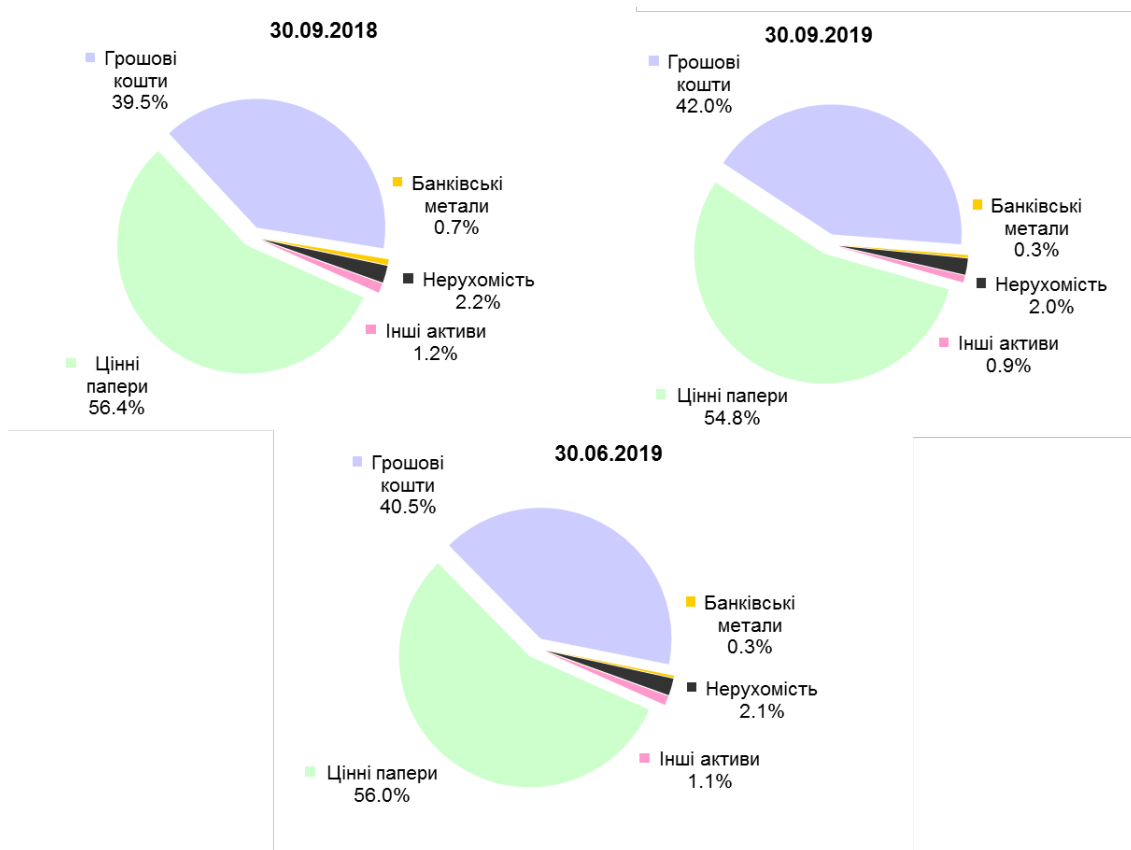

Рис. 2. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (без КНПФ НБУ) у 3-му кв. 2019 року та за рік

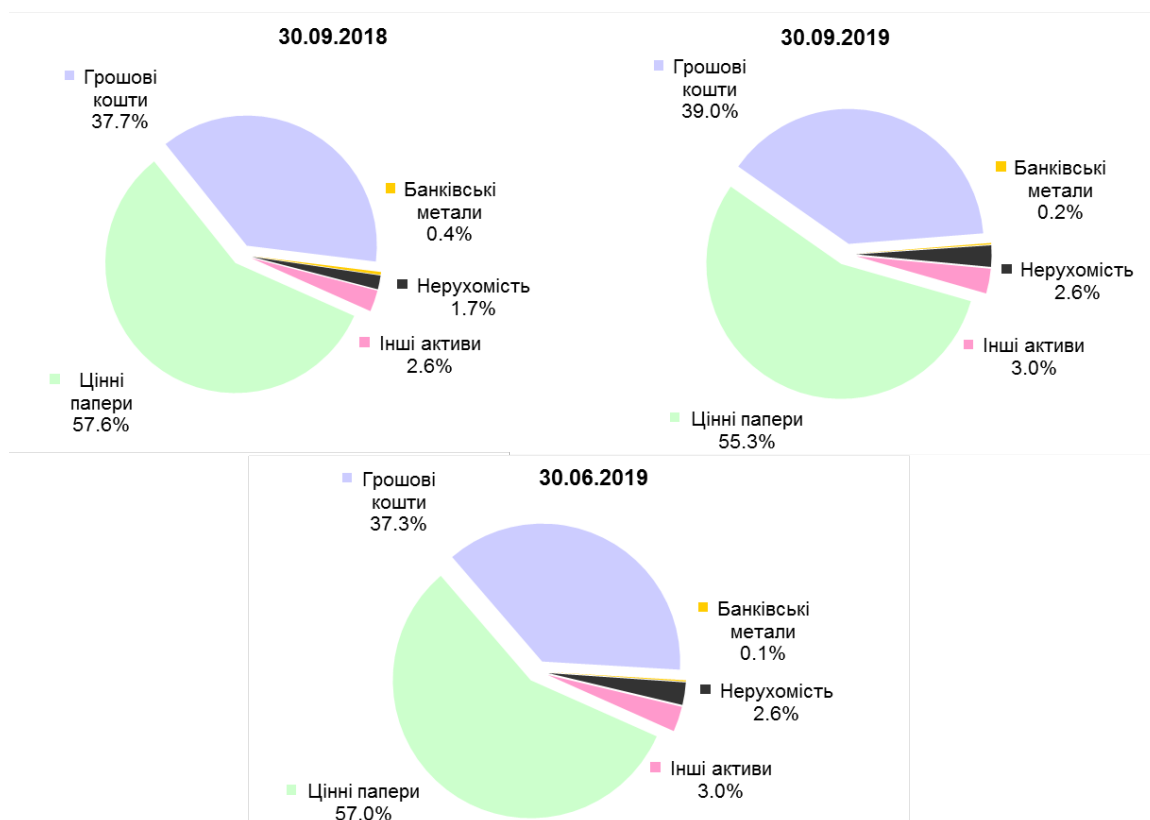

Рис. 3. Динаміка структури агрегованого портфеля НПФ (із КНПФ НБУ) у 3-му кв. 2019 року та за рік

Сукупна вартість активів у **цінних паперах** у відкритих фондах у 3-му кварталі 2019 року продовжувала сповільнювати ріст – до +0.4% (із +1.1% у 2-му). Це, зокрема, було пов'язано зі скороченням сукупної вартості їхніх вкладень в акціях (-0.9%, після -10%), тоді як зведений портфель корпоративних облігацій в активах сектору цього разу зріс (+3.6%, після -30.8%). Портфель інвестицій у державні облігації (зокрема ОВДП) залишався на порядок більшим у порівнянні з корпоративними (понад 500

млн. грн.) і дещо зріс за 3-й квартал, але несуттєво (+0.1%, після +6.0%). Пакет муніципальних облігацій в активах відкритих НПФ був на два порядки меншим і також несуттєво збільшився (+0.2%, після появи в активах фондів у 2-му кварталі уперше за тривалий час). Загалом, у продовження тенденції попереднього кварталу, у липні-вересні 2019 року частка цінних паперів в активах цього сектору НПФ зменшилася (їхні кошти у банках зросли у 20 разів сильніше) – з 55.7% до 54.4% (рис. 4).

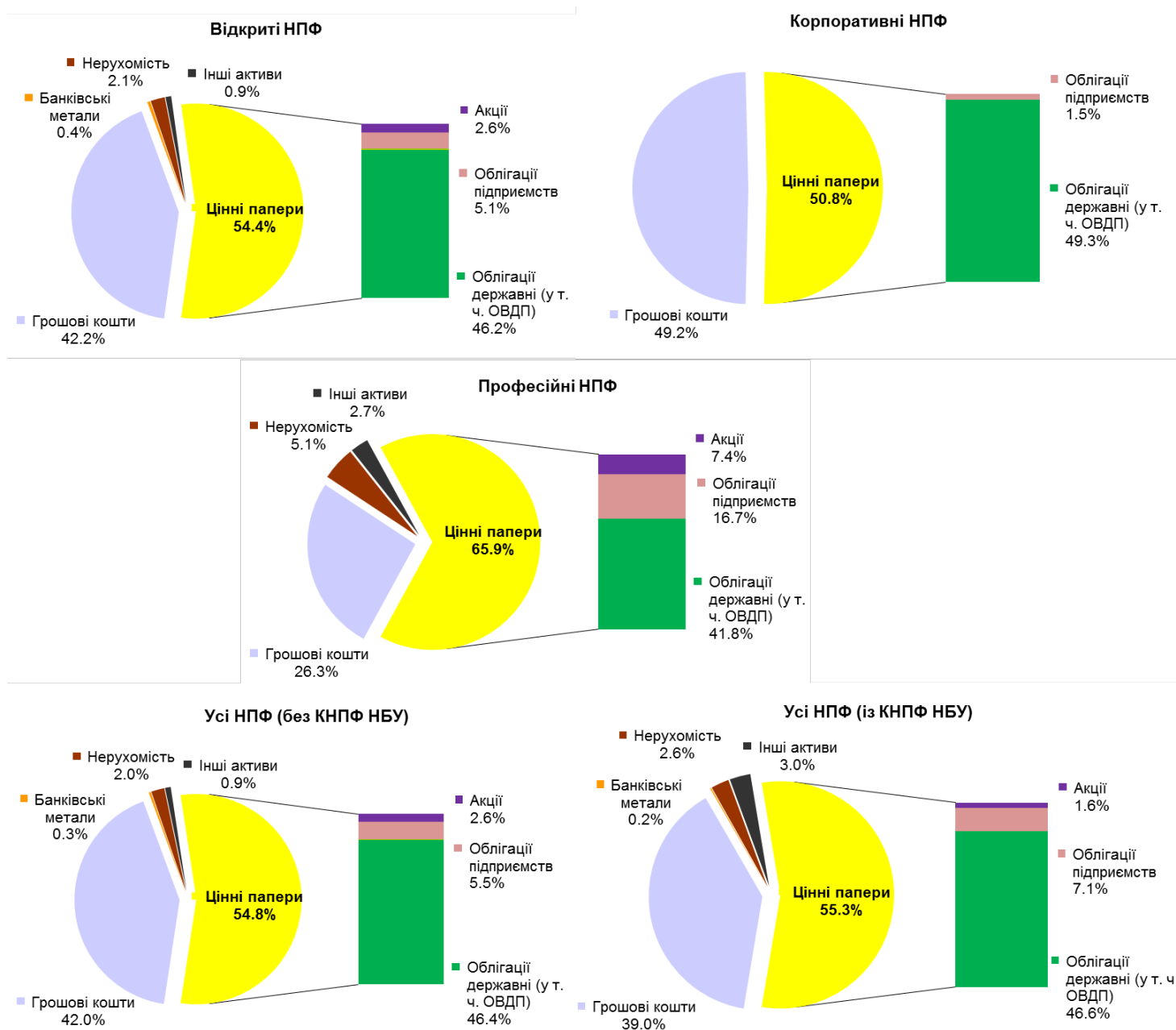

Рис. 4. Структура активів НПФ у розрізі видів фондів станом на 30.09.2019 р.

Корпоративні НПФ практично повернули вартість свого зведеного портфеля інструментів фондового ринку у 3-му кварталі 2019 року, втрачену у 2-му: за липень-вересень вона зросла на 5.8%, після зменшення на 5.5% у квітні-червні. Це сталося, здебільшого, за рахунок активів в облігаціях підприємств, вага яких у цьому секторі частково відновилися – до 1.5% у вересні (з 0.1% у червні). Обсяг вкладень цих фондів у державні папери також зріс – на 2.9% (після +2.4% у 2-му кварталі), але його вага опускалася й далі – з 50.2% до 49.3%. Стримувало ріст фондового портфеля корпоративних НПФ у цей період зменшення сукупної вартості портфеля акцій (-55.2%, після -6% у 2-му кварталі), яка прямувала до нуля. Загалом, частка цінних паперів в активах цього сектору НПФ за 3-й квартал, на противагу змінам у 2-му, збільшилася – з 50.3% до 50.8%.

Професійні пенсійні фонди цього разу були єдиним сектором, де сукупна вартість портфеля цінних паперів зменшилася (-2.4% за 3-й квартал, після +1.4% у 2-му). Їхня вага, попри це, залишалася найбільшою у тому числі у порівнянні з іншими секторами НПФ (65.9% у вересні, після 68.4% у червні). На противагу тенденціям в інших секторах фондів, професійні фонди продемонстрували зменшення сукупних інвестицій у державних облігаціях (-3.9%, після +5.9% у 2-му кварталі). Інвестиції цього сектору в акціях скоротилися тільки на 0.4% (після -4.7%), а в облігації підприємств – вперше принаймні за півроку зросли (+0.7%, після -6.3%). Врешті, вага ОВДП у пенсійних активах професійних НПФ впала за 3-й квартал із 44.1% до 41.8%, що було вище березневого рівня (42.5%), але вище рівня на початок року (39.2%).

Грошові кошти у банках на кінець вересня 2019 року залишалися другою найбільшою складовою усіх секторів НПФ в управлінні та зросли у кожному з них за 3-й квартал, про що згадано вище, і тільки у корпоративних НПФ їхній приріст поступався зростанню сукупної вартості портфеля цінних паперів у цих фондах. У *відкритих* НПФ готівка, поточні рахунки та депозити зросли за 3-й квартал 2019 року на 6.9% (після +15.2% у 2-му) і далі нарощували вагу – з 40.5% до 42.2%. У *професійних* обсяг коштів у банках зріс найбільше – на 14.6% (після +2.3%), а його частка в активах цього сектору – з 23.2% до 26.3% його пенсійних активів в управлінні. У *корпоративних* НПФ обсяг грошових коштів збільшився на 3.8% (після +14.5%), але їхня вага – опустилася з 49.7% до 49.2%.

Нерухомість станом на кінець вересня 2019 року, як і раніше, була в активах *відкритих* та *професійних* НПФ. Її сукупна вартість несуттєво змінилася у 3-му кварталі знову тільки в активах перших (-0.4%, після -0.5% у 2-му). Відповідно, внаслідок зростання інших складових пенсійних активів цих секторів НПФ, частка нерухомості у *відкритих* фондах зменшувалася й далі – з 2.2% до 2.1%, а у *професійних* – залишалася в межах 5.1%.

Банківські метали на 30.09.2019 були в активах тільки *відкритих* НПФ в управлінні. Зниження ціни золота більш ніж на 2% за липень-вересень не завадило подальшому збільшенню сукупної вартості вкладень у ньому в активах цих НПФ на 20.3% – частково за рахунок більшої кількості НПФ, що подали звітність (після +13.0% за 2-й квартал). Це збільшило вагу банківських металів в активах *відкритих* НПФ, але вона все ще залишалася в межах 0.4%.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)
- [Ринок у цифрах](#)